КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра публічного управління та землеустрою

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
ПП 7. МЕНЕДЖМЕНТ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

2026 - 2027 навчальний рік

Викладач	Мордвінов Олександр Григорович, завідувач кафедри публічного управління та землеустрою, доктор наук з державного управління, професор
Контактний телефон	+38(066)287-69-20
Ідентифікатор та код доступу (Zoom)	350-471-9491, код доступу - 12023101
E-mail	mordvinov1202@ukr.net
Сторінка курсу на сайті підтримки навчальних програм КПУ	http://www.zhu.edu.ua/cpu_edu/course/view.php?id=3202
Консультації	Консультації проводяться в дистанційному режимі, за попереднім погодженням із викладачем, через месенджери або електронну пошту, або Zoom

ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)	
Галузь знань	G Інженерія, виробництво та будівництво	
Спеціальність	G18 Геодезія та землеустрій	
Освітня програма	Геодезія та землеустрій	
Форма навчання	Очна (денна), заочна	
Мова викладання	Українська	
Курс (рік навчання), семестр	Курс 1, семестр 2	
Цикл підготовки	Професійної підготовки	
Статус дисципліни	Обов'язкова	
Обсяг дисципліни	Кількість кредитів ECTS	4
	Загальна кількість годин	120
	Аудиторних годин	42
	Лекції	24
	Практичні	18
	Самостійна робота	78
Форма контролю	Екзамен	
Попередні компоненти (Пререквізити)	ЗП 2 Економіка природокористування та охорони навколишнього природного середовища, ЗП 3. Моніторинг та охорона земель ПП 3 Управління земельними ресурсами	
Паралельні та подальші компоненти (Постреквізити)		

МЕТА, ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни:

формування теоретичних уявлень про систему управління природними ресурсами, особливості управління окремими видами природних ресурсів.

Завдання навчальної дисципліни:

- засвоєння теоретичних знань про організаційно-функціональну структуру та механізми управління природними ресурсами;
- вивчення законодавчих та нормативно-правових актів, що регулюють природно-ресурсні відносини;
- аналіз практики управління природокористуванням та охороною навколишнього природного середовища в Україні та зарубіжних країнах.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні знати:

- теоретичні та організаційні аспекти управління природними ресурсами;
- законодавчі та нормативно-правові засади регулювання природно-ресурсних відносин в Україні;
- функціональні повноваження і компетенцію органів державного управління та місцевого самоврядування у сфері управління природними ресурсами;

механізми та методи регулювання природокористування та охорони довкілля;

Після вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні вміти:

- працювати із законодавчими та нормативно-правовими актами, що регулюють процеси природокористування, знаходити в них правові норми, необхідні для вирішення певних питань управління природними ресурсами;
- складати аналітичні довідки та інші документи, в яких узагальнюється практика застосування законодавства та хід реалізації екологічної політики на державному, регіональному та місцевому рівнях;
- визначати доцільність ухвалення антикризових рішень у сфері природокористування;
- формувати набір природно-ресурсних управлінських заходів залежно від соціально-економічної ситуації.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Інтегральна компетентність

Здатність розв’язувати задачі прикладного, дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері геодезії та землеустрою.

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 6. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК 3. Здатність ефективно застосовувати теорії, принципи та технології математики, природничих, технічних, соціальних, економічних наук при розв’язанні комплексних задач геодезії та землеустрою.

СК 7. Здатність організовувати діяльність та ефективно керувати складними та/або непередбачуваними робочими процесами у сфері геодезії та землеустрою.

СК 9. Здатність розробляти і застосовувати нові стратегічні підходи до вирішення проблем у сфері геодезії та землеустрою.

Програмні результати навчання

РН 1. Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері геодезії та землеустрою, достатні для проведення досліджень і здійснення інновацій.

РН 3. Приймати ефективні рішення щодо розв'язання завдань прикладного, дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері геодезії та землеустрою, аналізувати альтернативи, будувати прогнози, оцінювати ризики, зокрема в умовах неповної та/або суперечливої інформації та неоднозначних вимог.

РН 11. Виконувати комплексний аналіз і оцінювання стану об'єктів геодезії та землеустрою і оцінювати наслідки від запровадження практичних заходів.

РН 12. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію у сфері геодезії та землеустрою до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

РН 13. Виконувати обстеження, випробування, діагностику, моніторинг об'єктів геодезії та землеустрою, розробляти заходи з охорони земель та оцінювати їх наслідки.

РН 14. Критично осмислювати сучасні проблеми і перспективні напрями розвитку геодезії та землеустрою, дотичні міждисциплінарні проблеми.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРИРОДНИМИ РЕСУРСАМИ

Тема 1. Загальна характеристика системи управління природними ресурсами

Тема 2. Суб'єкти управління природними ресурсами в Україні: організаційна структура, компетенція

Тема 3. Функції управління природними ресурсами

Тема 4. Адміністративний механізм управління природними ресурсами

Тема 5. Економічний механізм управління природними ресурсам

Тема 6. Основні екологічні проблеми природокористування та природоохоронні заходи

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ОКРЕМИМИ ВИДАМИ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Тема 7. Державне управління у сфері лісових відносин

Тема 8. Управління надрокористуванням

Тема 9. Державне управління у галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів

Тема 10. Механізми захисту атмосферного повітря від забруднення

Тема 11. Економічне стимулювання раціонального природокористування в аграрній сфері

Тема 12. Охорона та відтворення природних сільськогосподарських ресурсів

ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Контроль результатів навчання та рівня сформованості компетентностей здобувачів здійснюється на засадах прозорості та академічної доброчесності відповідно до Положення про критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Класичному приватному університеті: http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/node/5478

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються такі види контролю:

1. Поточний контроль: здійснюється протягом семестру за результатами виконання завдань практичних занять, тестування за двома розділами дисципліни у Віртуальній аудиторії КПУ, підготовки та захисту рефератів.

2. Семестровий (підсумковий) контроль:

проводиться у формі **екзамену** та передбачає виконання тесту або завдань (білетів) за матеріалом усього курсу.

Особливість оцінювання: всі види поточного і семестрового контролю оцінюються за **100-бальною шкалою**.

Для оцінювання роботи студентів використовується система накопичування балів. Згідно з «Положенням про організацію освітнього процесу в КПУ» підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS.

Загальний підсумковий бал за дисципліну (за 100-бальною шкалою) формується як середньозважена величина на основі всіх поточних і підсумкових оцінок здобувача, отриманих протягом семестру, з урахуванням питомої ваги кожного виду діяльності.

Підсумковий бал = ($B_1 \times k_1$) + ($B_2 \times k_2$) +… +($B_n \times k_n$) + ($B_{екз.} \times k_{екз.}$)

де:

B_1, B_2, B_3,...., B_n – бали за виконання завдань поточного контролю на практичних (семінарських) заняттях, самостійної та індивідуальної роботи, виставлений за 100-бальною шкалою; k_1, k_2, k_3,...., k_n – вагові коефіцієнти відповідного виду контролю;

$B_{екз.}$ – бал за підсумковий семестровий контроль (екзамен), виставлений за 100-бальною шкалою; $k_{екз.}$ – ваговий коефіцієнт підсумкового семестрового контролю (екзамену).

Сума вагових коефіцієнтів поточного та підсумкового контролю дорівнює 1

$k_1 + k_2 + k_3 + ... + k_n + k_{екз.} = 1$

Структура компонентів оцінювання та їх питома вага

Види навчальної діяльності здобувача	Шкала оцінювання завдання	Ваговий коеф.	Питома вага у загальній оцінці
Розділ 1. Теоретичні основи управління природними ресурсами	**100**	**0,40**	**40**
Тема 1. Загальна характеристика системи управління природними ресурсами. Виконання завдань практичного заняття	100	0,04	4
Тема 2. Суб'єкти управління природними ресурсами в Україні: організаційна структура, компетенція. Виконання завдань практичного заняття	100	0,04	4
Тема 3. Функції управління природними ресурсами. Виконання завдань практичного заняття	100	0,04	4
Тема 4. Адміністративний механізм управління природними ресурсами. Виконання завдань практичного заняття	100	0,04	4
Тема 5. Економічний механізм управління природними ресурсам. Виконання завдань практичного заняття	100	0,04	4
Тема 6. Основні екологічні проблеми природокористування та природоохоронні заходи. Виконання завдань практичного заняття	100	0,04	4
Виконання тестових завдань з тем розділу 1	100	0,06	6
Захист рефератів	100	0,1	10
Розділ 2. Особливості управління окремими видами природних ресурсів	**100**	**0,40**	**40**
Тема 7. Державне управління у сфері лісових відносин. Виконання завдань практичного заняття	100	0,04	4
Тема 8. Управління надрокористуванням. Виконання завдань практичного заняття	100	0,04	4
Тема 9. Державне управління у галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів. Виконання завдань практичного заняття	100	0,04	4
Тема 10. Механізми захисту атмосферного повітря від забруднення. Виконання завдань практичного заняття	100	0,04	4
Тема 11. Економічне стимулювання раціонального природокористування в аграрній сфері. Виконання завдань практичного заняття	100	0,04	4
Тема 12. Охорона та відтворення природних сільськогосподарських ресурсів**.** Виконання завдань практичного заняття	100	0,04	4
Виконання тестових завдань з тем розділу 2	100	0,06	6
Захист рефератів	100	0,1	10
Екзамен	**100**	**0,20**	**20**
Разом	**100**	**1**	**100**

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

100-бальна система	шкала ЄКТС	Національна шкала	Характеристика вимог та критеріїв оцінювання
90–100	A	Відмінно	Здобувач системно пояснює функції, організаційну структуру, адміністративні та економічні механізми управління природними ресурсами. Самостійно застосовує нормативно-правові положення, аналізує особливості управління окремими видами ресурсів та обґрунтовує доцільність управлінських і природоохоронних заходів. Практичні завдання виконує правильно; під час захисту рефератів аргументовано представляє висновки й відповідає на запитання.
82–89	B	Добре	Здобувач упевнено володіє основним матеріалом, правильно характеризує повноваження суб'єктів управління та механізми регулювання природокористування. Практичні завдання виконує самостійно, висновки обґрунтовує. Допускає окремі неточності в термінології або поясненні особливостей управління певними ресурсами, які не змінюють суті відповіді.
75–81	C	Добре	Здобувач правильно пояснює основні поняття та механізми управління природними ресурсами, виконує типові практичні завдання. Аналіз проблем і обґрунтування заходів недостатньо глибокі; застосування окремих нормативних положень потребує уточнення. Під час захисту реферату розкриває основний зміст теми, але не всі висновки належно аргументує.
67–74	D	Задовільно	Здобувач відтворює базові положення дисципліни, називає основні функції та суб'єктів управління природними ресурсами. Практичні завдання виконує за зразком або з допомогою викладача. Допускає помилки під час розмежування адміністративних та економічних інструментів; запропоновані заходи пояснює частково.
60–66	E	Задовільно	Здобувач має мінімально достатні знання про управління природними ресурсами та охорону довкілля. Відповіді фрагментарні, особливості управління окремими видами ресурсів розкриває поверхово. Найпростіші практичні завдання виконує з допомогою викладача; висновки загальні та недостатньо обґрунтовані.
35–59	FX	Незадовільно	Здобувач має несистемні знання, плутає функції суб'єктів управління та механізми регулювання природокористування. Не може належно застосувати нормативні положення і виконати типові практичні завдання. Під час захисту реферату не пояснює основні висновки та допускає суттєві помилки у відповідях.
1–34	F	Незадовільно	Здобувач не демонструє базового розуміння системи управління природними ресурсами, не розрізняє основні функції та механізми регулювання. Не виконує найпростіших практичних завдань навіть із допомогою викладача та не може пояснити основні положення теми реферату.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: 100-БАЛЬНА, НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

<table>
<tr><td rowspan="2">Сума балів за всі види навчальної діяльності</td><td rowspan="2">Оцінка за шкалою ECTS</td><td colspan="2">Оцінка за національною шкалою</td></tr>
<tr><td>для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики</td><td>для заліку</td></tr>
<tr><td>90-100</td><td>A</td><td>відмінно</td><td rowspan="5">зараховано</td></tr>
<tr><td>82-89</td><td>B</td><td rowspan="2">добре</td></tr>
<tr><td>75-81</td><td>C</td></tr>
<tr><td>67-74</td><td>D</td><td rowspan="2">задовільно</td></tr>
<tr><td>60-66</td><td>E</td></tr>
<tr><td>35-59</td><td>FX</td><td>незадовільно з можливістю повторного складання</td><td>не зараховано з можливістю повторного складання</td></tr>
<tr><td>0-34</td><td>F</td><td>незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни</td><td>не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни</td></tr>
</table>

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо термінів виконання завдань та перескладання	З огляду на безпекову ситуацію, повітряні тривоги та перебої з електропостачанням, освітній процес базується на принципах гнучкості та академічної підтримки. Усі завдання виконуються здобувачами в асинхронному режимі без застосування штрафних санкцій чи зниження балів за порушення первинних термінів, якщо затримка зумовлена об'єктивними обставинами непереборної сили. Здавання та перескладання пропущених завдань чи тем здійснюється у зручному для студента темпі протягом семестру за погодженням із викладачем без будь-яких обмежень.
Політика академічної доброчесності	Здобувачі освіти зобов'язані неухильно дотримуватись принципів академічної доброчесності під час виконання усіх видів навчальної, наукової та творчої діяльності. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання та академічне шахрайство. Здобувачам освіти забороняється вдаватися до будь-яких форм академічного шахрайства, зокрема: використовувати під час контрольних заходів заборонені матеріали або технічні засоби; посилатися на джерела, які не використовувались у роботі; здавати роботи з однаковим змістом, підготовлені різними особами. У разі встановлення порушення академічної доброчесності до здобувача освіти можуть бути застосовані такі заходи академічної відповідальності, як повторне проходження оцінювання (контрольна робота, екзамен, залік тощо), повторне вивчення відповідного освітнього компонента або відрахування з університету.
Політика щодо відвідування занять в умовах воєнного стану	Відвідування навчальних занять здобувачами вищої освіти є обов'язковим відповідно до затвердженого розкладу. *Організація освітнього процесу в умовах загрози та повітряних тривог* У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час проведення занять у режимі реального часу (Zoom / Google Meet) або перебування в приміщеннях Університету, проведення синхронного заняття негайно припиняється, а всі учасники освітнього процесу зобов'язані перейти до укриттів. Навчальне заняття, перерване через сигнал «Повітряна тривога» або яке не відбулося через її тривалість, автоматично переводиться в асинхронний режим. Відсутність здобувача освіти на синхронній конференції під час повітряної тривоги, відсутності електроенергії або зв'язку не є підставою для виставлення заборгованості чи зниження підсумкової оцінки, за умови опрацювання навчального матеріалу та виконання завдань в асинхронному режимі. *Застосування дистанційних технологій та форс-мажорних обставин* У разі переходу університету або його окремих структурних підрозділів на навчання із використанням дистанційних технологій через безпекову ситуацію чи інші форс-мажорні обставини, освітній процес регулюється *«Положенням про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти з використанням дистанційних технологій при обмежені або відсутності фізичного відвідування закладів освіти здобувачами з причин непереборної сили (природні катаклізми, заходи карантинного порядку та інші форс-мажорні обставини) в «Класичному приватному університеті».* Формат участі у дистанційних заняттях адаптується до поточних технічних можливостей та умов безпеки здобувачів і викладачів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Кожушко Л. Ф., Скрипчук П. М. Екологічний менеджмент : підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 432 с.
2. Мельник Л. Г., Сотник І. М., Чигрин О. Ю. Економіка природних ресурсів : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2010. 346 с.
3. Екологічний менеджмент : навчальний посібник / за ред. В. Ф. Семенова, О. Л. Михайлюк. Київ : Знання, 2006. 366 с.
4. Екологічні основи управління водними ресурсами : навчальний посібник / А. І. Томільцева, А. В. Яцик, В. Б. Мокін та ін. Київ : Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 200 с. URL: https://elib.chdtu.edu.ua/e-books/4454.
5. Новицька С. Р. Управління водними ресурсами : курс лекцій для студентів спеціальності 103 Науки про Землю (Гідрологія). Тернопіль : Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2022. 148 с.
6. Третяк А. М., Дорош О. С. Управління земельними ресурсами : навчальний посібник / за ред. А. М. Третяка. Вінниця : Нова Книга, 2006. 360 с.
7. Гуцуляк Ю. Г. Управління земельними ресурсами в умовах ринкової економіки. Чернівці : Прут, 2002. 124 с.
8. Дорош О. С. Управління земельними ресурсами на регіональному рівні. Київ : ЦЗРУ, 2004. 142 с.

Додаткова література

9. Мордвінов О. Г. Управління аграрним природокористуванням в умовах ринкової трансформації : монографія. Київ : Вид-во УАДУ, 2000. 340 с.
10. Мордвінов О. Г. Природокористування в аграрній сфері перехідної економіки України : монографія. Ніжин : Вид-во НДПУ, 2000. 187 с.
11. Боклаг В. А. Державна політика у сфері управління земельними ресурсами в Україні : монографія. Запоріжжя : КПУ, 2015. 243 с.
12. Аніщенко В. О., Боровий В. О. Моніторинг і охорона земель : навчальний посібник. Чернігів : Чернігівські обереги, 2006. 208 с.
13. Третяк А. М. Управління земельними ресурсами та реєстрація землі в Україні. Київ : Преса України, 1998. 220 с.
14. Земельний кодекс України : науково-практичний коментар станом на 01.03.2013 р. / за ред. В. І. Курила. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 536 с.
15. Земельне право України : підручник / за ред. О. О. Погрібного, І. І. Каракаша. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Істина, 2009. 600 с.
16. Довідник з питань економіки та фінансування природокористування і природоохоронної діяльності / уклад. В. Шевчук та ін. Київ : Геопринт, 2000. 411 с.
17. Мала гірнича енциклопедія : у 3 т. / за ред. В. С. Білецького. Донецьк, 2004–2013. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000019914.

Нормативні документи

18. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text.
19. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text.
20. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 № 3852-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text.
21. Кодекс України про надра від 27.07.1994 № 132/94-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-вр#Text.

22. Водний кодекс України від 06.06.1995 № 213/95-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр#Text.
23. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text.
24. Про охорону атмосферного повітря : Закон України від 16.10.1992 № 2707-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12#Text.
25. Про питну воду та питне водопостачання : Закон України від 10.01.2002 № 2918-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2918-14#Text.
26. Про оренду землі : Закон України від 06.10.1998 № 161-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text.
27. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку земельних відносин в Україні на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.06.2009 № 743-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/743-2009-%D1%80#Text.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

1. Законодавство України : офіційна база даних Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws.
2. Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. URL: https://www.kmu.gov.ua.
3. Державне агентство водних ресурсів України. URL: https://www.davr.gov.ua.
4. Державне агентство лісових ресурсів України. URL: https://forest.gov.ua.
5. Державна служба геології та надр України. URL: https://www.geo.gov.ua.
6. Державна екологічна інспекція України. URL: https://www.dei.gov.ua.